

'Kara Hortumlu Böcek (Capnodis tenebrionis L.) ile Mücadele ve Önleme için Tarımsal Teknik Yöntemler'

Автор(и): гл. ас. д-р Мария Христозова, Институт по овощарство – Пловдив, Селскостопанска академия, София; главен експерт Даниела Ангелова, Институт по овощарство – Пловдив, Селскостопанска академия, София; доц.д-р Мариета Нешева, Институт по овощарство – Пловдив, ССА; гл.експерт Лейда Тодорова, Институт по овощарство – Пловдив, ССА

Дата: 12.03.2026 *Брой:* 3/2026

Özet

Tarımsal ürünlerde zararlılarla mücadele, zararlı yoğunluğunu sınırlayan ve bitkilerin fitosaniter durumunu iyileştiren, böylece üretimin miktar ve kalitesini artıran bir dizi önlemi içerir.

Şeftali kök ve kökboğazı kurdu (**Capnodis tenebrionis**), meyve yetiştiriciliğindeki ana zararlılardan biridir ve yıllar içinde binlerce dekar meyve plantasyonunun yok olmasından sorumludur.

Bu zararlıya karşı mücadele, erginlerin insektisitlere karşı direnci ve larvaların gizli yaşam tarzı nedeniyle son derece zordur. Bu sorunun çözümü, bir dizi agroteknik önlemin yanı sıra kimyasal ve biyolojik bitki koruma ürünlerinin kullanımını gerektirir.

Resim 1 ve 2. Konteyner yetiştiriciliğinde dikim materyali

Şeftali kök ve kökboğazı kurdu'nun yayılmasının ana yollarından biri dikim materyalidir. Larvalar kök boğazı bölgesine veya köklere girer ve genellikle fark edilmezler. Yeni plantasyonlar kurulurken, hastalık ve zararlılardan arınmış sağlıklı dikim materyali kullanılmalıdır (Şek. 1 ve 2).

Zararlı saldırısı nedeniyle kuruyan ağaçların bulunduğu meyve bahçelerinde, bu ağaçlar sökülmeli ve imha edilmelidir. Yeni ağaçlarla yeniden dikim yapılırken, fidanların yerleştirileceği yeni çukurlar açılmalıdır. Sökülen ağaçların eski çukurlarının kullanılması hiçbir şekilde tavsiye edilmez, çünkü toprakta kök sisteminin bir kısmı kalır ve bunlarda genellikle şeftali kök ve kökboğazı kurdu larvaları bulunur.

Resim 3 ve 4. Doğada yetişen konukçu türler

Terk edilmiş alanlar ve plantasyonlar, orada bitki koruma uygulanmadığı için hastalık ve zararlı kaynağıdır. Şeftali kök ve kökboğazı kurdu erginleri sıklıkla ilaçlanmamış alanlardan ilaçlanmış alanlara geçer, onlarda beslenir ve yumurta bırakır, sonrasında ciddi hasara neden olur. Yeni plantasyonlar kurarken, yakın çevresinde terk edilmiş meyve bahçelerinin olmadığı alanların seçilmesi gereklidir. Meyve plantasyonlarının yakınında dikenli çalılar, yabani armut ve diğer doğada yetişen konukçu bitkilerin varlığına izin verilmemelidir, çünkü bunlar şeftali kök ve kökboğazı kurdu'nun ara konukçularıdır (Şek. 3 ve 4).

Şeftali kök ve kökboğazı kurdu erginlerinin varlığının ilk belirtileri, kemirilmiş yaprak sapları, ağacın etrafına dökülmüş yapraklar ve yaprakları dökülmüş bir yıllık dallardır. Plantasyondaki ilk erginler tespit edildiğinde, mekanik olarak toplanmaları önerilir.

Zararlıının plantasyondaki varlığının bir diğer belirtisi, kabuk böcekleri tarafından saldırıya uğramış kurumuş ağaçlardır (Şek. 5 ve 6). Yaptığımız çalışmalarda, bu ağaçların kök sisteminde şeftali kök ve kökboğazı kurdu larvalarının bulunduğu tespit edilmiştir. Kabuk böcekleri, zayıf gelişen ve nem eksikliği çeken ağaçlara saldırır, ki bu tam da şeftali kök ve kökboğazı kurdu'nun saldırdığı ağaç türüdür.

Resim 5 ve 6. Kabuk böceklerinin verdiği zarar

Yürüttüğümüz araştırmalarda, plantasyondaki birincil zararlının şeftali kök ve kökboğazı kurdu, kabuk böceklerinin ise ikincil olduğu tespit edilmiştir. Kurdu'nun verdiği zarar gizli ve fark edilmediği için, mücadele kabuk böceklerine yöneliktir, ancak onlara karşı alınan önlemlerin şeftali kök ve kökboğazı kurdu üzerinde hiçbir etkisi yoktur. Kabuk böcekleri tarafından zarar görmüş dalların budanması ve çıkarılması yeterli değildir. Bu tür ağaçlar kök sistemiyle birlikte çıkarılmalı ve imha edilmelidir.

Ağaç gövdesi etrafındaki toprağın yönlendirici tırnaklı bir k ltivat rle işlenmesi ( ek. 7 ve 8), zararlı yoğunluğunu sınırlamak için kilit bir önlemdir. Toprağın gev etilmesi, di ilerin yumurta bırakması için normal koşulları bozar. Ayrıca, eğer zaten bırakılmış yumurtalar veya yeni çıkmış larvalar varsa, toprak işleme bunların bir kısmını üst toprak katmanına çıkarır, burada çoğunlukla kururlar veya yırtıcılar ve kuşlar tarafından yenirler. Bu  nlem sadece kurdu'nun değil, meyve yeti tiriciliğindeki birçok diğer zararlının da yoğunluğunu sınırlar (Baspinar vd., 2017).

Resim 7 ve 8. Yönlendirici tırnaklı kültivatör ile toprak işleme

Sulama, herhangi bir meyve türünün yetiştirilmesinde önemli bir unsurdur. Şeftali kök ve kökboğazı kurdu, kuru ve sıcak bir iklimi tercih eden termofilik bir türdür. Sulama sisteminin kurulu olmadığı ve ağaçların sulanmadığı meyve bahçelerinde zararlı saldırısının önemli ölçüde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dişiler yumurtalarını kuru topraklara bırakmayı tercih eder ve yeni çıkmış larvalar ağaçların köklerine daha kolay ve hızlı hareket eder (Malagón vd., 1990). Sulama sistemlerinin kurulu olduğu ve düzenli sulamanın yapıldığı bahçelerde saldırı daha zayıftır, çünkü nemli toprağa bırakılan yumurtaların büyük bir kısmı açılmaz. Ayrıca, yeni çıkmış larvaların köklere doğru hareketi engellenir.

Ergin böceklerin kullanılan kimyasal ajanlara karşı direnci ve larvaların gizli yaşam tarzı nedeniyle, zararlıyla mücadele son derece zordur. Her biri şeftali kök ve kökboğazı kurdu'nun yoğunluğunu sınırlamaya yönelik bir dizi önlemin uygulanması, hasarı azaltmak ve meyve bahçelerini korumak için esastır.

Kaynaklar:

1. Malagón, J., Garrido, A., Del-Busto, T., & Castaner, M. (1990). *Influencia de algunos factores abióticos en la oviposición de Capnodis tenebrionis (L.) Coleoptera, Buprestidae. Investigación*

agraria. Producción y protección vegetales, 5(3), 441-446.

2. Baspinar, H., Doll, D., & Rijal, J. (2017). 12 Pest Management in Organic Almond. *Handbook of Pest Management in Organic Farming*, 328.

3. Berville, P. (1948). *The wood-boring beetle problem in Provence.*

* *Bu makale, 19.02.2026 tarihinde Uluslararası Tarım Fuarı AGRA 2026'da düzenlenen "Bitki Koruma'da Bilim ve Uygulama" seminerinin bir parçasıdır.*